

vplival svobodomislec Bruno Bauer, zasebni predavatelj na tamošnjem vseučilišču. Občevaje z njim, je prišel do prepričanja, da bo zanj najbolje, če postane profesor na neki nemški vseučiliški stolici.

Tedaj je vladal v Nemčiji in posebno na Pruskem težki predmarčni duh, duh verig in teme, ki ga je razširjal gori do Rena minister Metternich, avstrijski kancelar. Jasno je torej, da Bauer vsled svojih naprednih misli ni bil priljubljen pri pruski vladi; bil je premeščen v Bonn in končno celo odstavljen.

Med tem je Marks storil prvi korak do profesure. Dne 28. aprila 1841. leta je bil namreč imenovan doktorjem, toda profesor ni hotel več postati, ker je izpoznal ozkoprčnost nemških vlad.

Omenjeni Bauer si ga je izbral svojim pomočnikom v boju za svobodo. Marks je postal časnikar in pisatelj.

S 24 leti je Marks že urejeval "Rheinische Zeitung", najvplivnejši list na Nemškem, ki je od 1. januarja 1842. leta izhajal vsak dan. Ta list je zastopal koristi mlade buržoazije, ki je bila za tedanje razmere precej radikalna. List se je moral težko boriti za svoj obstanek, posebno ker ga je preganjala vlada na vse možne načine. Pruski kralj je gojil osebno sovraštvo do tega lista, in zato si lahko mislimo, kako je bilo mlademu Marksu, ki je razpravljaval o vsaki stvari resno, te kakor-epaa-ota; 23456 93 904 04 o meljito in še ni, kakor je sam rekel, zadovoljil z glaci-frazami. V teh hudih bojih se je pokazal Marks spretnega urednika; ta posel ga je privedel, da se je pričel baviti tudi z narodnim gospodarstvom in s socializmom. O komunizmu še ni bil jasen; pri neki priliki se je izrazil celo proti njemu. Takrat Marks se kar ni bil prepričanja, ki ga je pozneje tako spretno zagovarjal in utemeljeval.

Boj vlade proti listu ni je trjal dalje. Marksa so preganjali, kjerkoli so mogli, in končno so delničarji lista zahtevali, da zmerneje piše. Marks tej zahtevi ni ugodil in je izjavil, da rajši odstopi. Leta 1843. je končno odstopil in list je že v dveh mesecih prenehal izhajati.

Sit preprirov in javnega delovanja je čutil potrebo tihih znanstvenih naziskavanj, ki ga naj privedo do resnice, katero je tolikanj ljubil, hotel se je znanstveno popolniti.

Nemški pisatelj Arnold Ruge, ki je izdajal "Deutsche Jahrbücher", ga je povabil k sodelovanju. Sklenil se je, preseliti uredništvo v Pariz, kjer je potem izšel edini zvezek pod naslovom "Deutschfranzösische Jahrbücher". List ni prosperoval, ker so mu Francozi odrekli pomoč, dasi so prej pritrdili podjetju, in ga je bilo pri tedanjih razmerah tudi težko spravljati na Nemško.

Praden je šel Marks v Pariz, se je poročil s svojo nevesto, s katero sta takoj prvi teden okusila zlo pomanjkanja in bede. V Parizu se je on seznanil z glasovitim nemškim lirikom Henrikom Heinejem in drugimi nemškimi begunci. Heine ga je seznanil z ljudmi, ki so sodelovali pri listu "Vorwärts", za kate-

rega je tudi Marks napisal nekaj sestavkov.

Leta 1845. je bil prognan Marks po vplivu pruske vlade iz Pariza. Šel je v Belgijo, v Bruselj, a tudi sem je segala moč in sovraštvo reakcionarnih nemških vlad. V Bruslju, v tem velikem industrijskem mestu, je Marks šele po velikem trudu dobil stanovanje in moral plačati stanarino za celo leto naprej, plačati je to moral prognanec, ki je hitel iz dežele v deželo, iz mesta v mesto! Slučajno mu je iz te zadrege pomagal prijatelj Engels, s katerim se je seznanil že v uredništvu "Rheinische Zeitung". Marksa si sploh brez Engelsa ni mogoče predstavljati, in pa obratno. Leta 1845. je izšla tudi prilično maloznana knjiga "Sveta družina", ki sta jo napisala Marks in Engels. V Bruslju je preživljal Marks sebe in družino s pisateljevanjem. V tem prognanstvu je napisal tudi svojo kritiko Proudhonovega naziranja "Revščina modroslovja". V tej knjigi je Marks jasno razložil svoj ekonomični nauk (nauk o narodnem gospodarstvu) na podlagi materialistiškega svetovnega naziranja. To delo je obudilo občeno pozornost strokovnjakov. Marks je v tej knjigi odločno obračunal s socialističnimi utopisti ter je jasno očrtal nalogo proletarskega razreda, katerega končni cilj je, postaviti na mesto meščanske družbe asociacijo (zadružništvo), ki izključuje razrede in njihovo nasprotstvo. Toliko časa, dokler bo vsaka družabna izprememba morala biti politična revolucija, se bo zadnja beseda socialne vede vedno glasila: "Boj ali smrt; krvava vojna ali nič. Tako je vprašanje stavljenno neizprosno," ki jo je nehote zapisal George Sand.

Kakor vidimo, je stal Marks tu že na proletarsko-revolucijskih tleh in je z gotovim glasom finega opazovalca in znanstvenika govoril o potrebi, moči in cilju razrednega proletarskega boja.

Marks je bolj in bolj razvijal svojo delavnost. Leta 1846. ga je pozvala organizacija nemških komunistov "Zveze pravičnih", da se pridruži tej organizaciji, in leta 1847. je on razložil organizacijo (razglas), v kateri je navedla terjatve in nazore komunistov in katero sta spisalala Marks in Engels.

Ta proklamacija je bila — komunistični manifest — prvotni evangelijski današnjega razredno-zavednega proletariata.

S tem delom je potisnil Marks proletariatu v roke orožje, ki nikdar ne zarjavi! Utopistični socializem je prešel v življenje in pokazal pot proletariatu iz sužnosti. Perodil se je dan.

(Nadaljevanje.)

GLOSE IN UTRINKI.

Dobrodelnost, človekoljubje sploh, se zrcali v današnji družbi v pomnikih, ki jih pripravljajo "voditelji" narodov.

Prav sedaj se to vidi na Kranjskem, ko je umrl pesnik Simon Gregorčič. Modna hinavščina pre-sega vse meje.

Dokler je človek živ, ga trgajo in mu pripravljajo grenko življe-

nje, mesto, da bi mu šli na roko; ko pa umre, se pa pelje "gospoda na krmilu" naroda v Italijo po marmor za pomnik. Manja gospoda, na krovu "narodne barke" pa ima "nalogo" pobirati darove za marmor. V tem "fehtanju" si nimajo klerikalci pa liberalci ničesar očitati.

Velike zapreke med prvimi in drugimi so le, kdo bo šel kupit marmor... Take komedije nas spominjajo na povest brezsrčnega čevljarja, ki je imel slavca, pa mu ni hotel peti, dok mu ni iztaknil očesi. Ko je pa slavec poginil, tedaj je jokal čevljar; — kajti poginilo je s slavcem tudi petje. Za slavčevu življenje mu sicer ni bilo istotako ne za njegovo perje; ampak bestja v čevljarju se je naslajala ob trpečem slavčevem petju. Fej, bestije hinavske!

Gregorčič si je postavil pomnik sam!!

— Če je vera sredstvo — v kultiviranje narodov, tedaj bi imel biti Rim v deželi Culukafrov — —

Večina ljudi se navdušuje ob zmognosti in kreposti družih, — zakaj? — Ker teh sami nimajo...

ČASNIKARSKO FALOTSTVO.

G. M. V. Konda se nikdar ni bil v zadregi, če je bilo treba udariti z najnesramnejšo lažjo po svojih nasprotnikih. Da je to resnica, dokazuje to, da je toliko časa pritiskal na urednika "Glas Svobode", dokler ni zapisal: *Čudne razmere vladajo v socialističnem klubu, ker so ga (Zavertnika) njegovi lastni somišljeniki pobili skoro do smrti.* Tako nekako so se glasili infamni stavki, s katerimi je hotel Konda nafarbat javnost, da je soodr. Zavertnika udaril kak socialista. Nemu se ni šlo pri tem, da bi oblatil Zavertnika, ampak pokazati je hotel vsemu svetu, da so socialisti sami ubijalci in morileci, ki se koljejo in pobijajo celo med seboj.

Toda preidimo k stvari na kratko: Po končani veselici društva "Slavije" št. 1 S. N. P. J. je povabil znani gostilničar Gram nekatere udeležnike veselice v svojo gostilno na črno kavo. V gostilni sta se sprla F. L. in A. J. Prvi liberalnega druga, drugi pa bolj klerikalnega mišljenja. Socialist ni bil prvi, ne drugi. A. J. znani pretepač, ki ima navado, da udari in zbeži, je potegnil samokres in ga nameril na gostilničarja. Nakrat se je premislil in planil zopet sredi sebe s samokresom v roki. Tu mu je rekel Zavertnik: "Andrej, vtakni samokres v žep, čemu hočeš streljati ljudi." V tistem hipu je pa A. J. rekel: "Ti si isto tako slab človek kakor drugi." Udarih je s samokresom Zavertnika po levem sencu, potem pa bežal po stari navadi, kolikor so ga pete nesle.

Mi bi molčali o vsi zadevi, ker vendar Zavertnik ni tako važna oseba, da bi takoj sporočili v svet, če ga je slučajno kdo udaril, ne da bi imel vzrok za to. Nam je soodr. J. Zavertnik toliko, kakor vsaki drugi človek. Da smo se oglasili, je iskati vzrok v tem, da dokažemo javno, kako nesramno izrablja Kondova klika časnikarstvo v re-

klamne namene in s kakim podlim orožjem se bori proti svojim nasprotnikom. Takega nastopa še klerikalci niso zmožni, kar dokazuje poročilo o omenjeni aferi v "Novi Domovini".

Ako bi se mi enakega orožja poslužili, pisali bi lahko, da je bil A. J. najet ubijalec, ker je dne 9. decembra 1906 prejelo uredništvo "Proletarca" list iz Milwaukee, Wis., ki je bil podpisan z N. O. 5, da bo soodr. Zavertnik v mesecu januarju 1907 ubit, ako ne odneha z bojem proti M. V. Kondatu. Seve, mi nismo taki časnikarski lopovi, da bi vedoma lagali, da bi nekaj trdili, kar dokazati ne moremo. Kaj sličnega so zmožni le taki ljudje, od katerih je zbežala sramota k psom.

SANJE PRISMOJENCA.

Dne 9. decembra 1906 je prejelo uredništvo list iz Milwaukee, Wis., ki dokazuje jasno, da je med Slovenci še mnogo ljudi, ki ne bodo zveličani (pametni) nikdar. List je naprjen proti soodr. Zavertniku in se glasi:

Dragi mi rojak!

Naznanjam Ti sklep naše organizacije z dne 9. dec. 1906. Miruj z našim tretjim bratom Slovencem — M. V. Kondatom. Če tega ne storiš, potem sem primoran izvršiti svojo nalogo. Naša organizacija Te je obsodila na smrt. Prijatelj, ako Ti je drago življenje, potom miruj, čas je drag. — 1. januar 1907. — Prosim Te, pusti vse, kaj je preteklo, če ne boš nesrečen. **Mi smo vsi** za resnico, katero pišeš, toda stoj! Jaz Te opominjam. Miruj!

Z moje strani je Tvoja smrt gotova. Jaz poznam Tebe in Tvoja pota. Torej še enkrat stoj, ker drugače boš šel v nesrečo ali pa v smrt. To Ti pove Tvoj prijatelj izza mladih nog. Drži se samo dva meseca. Skušal bom vse zavleči za en mesec.

Kar se pa tiče tiste inkorporacije, za katero piše Tvoj list, Te prosim, da molčiš, ker je škoda Tvojega življenja.

Brate! Mene boli, da sem primoran to izvršiti, za to Ti pišem skrivoma in tudi ne smem odkriti svojega imena.

To Ti pove Tvoj najboljši prijatelj.

N. O. 5.

Tako se glasi list prismojenca, človeka, čigar možgani so bolni, s katerim se je hotelo ostrašiti soodr. Zavertnika. Kdor želi videti original, naj se zgleda na klubovi seji, ki se vrši vsako četrto nedeljo v dvoranirani soodr. Polačka.

NEKOLIKO ODGOVORA "GLAS SVOBODI".

Ne bi se spuščal v javnost, ako bi ne bil prepričan o stvareh in, ko bi se ne zavedal svoje dolžnosti.

Društvo "Bratstvo" št. 4 spada joče v S. N. P. J., v Steel, O., je poslalo izjavo, tičočo se sobrata Ig. Žlembergerja na "Glas Svobode". Uredništvo ozir. Konda pa je to zavergel; v list. ured. pa prav nesramno napadel soodr. Ig. Žlembergerja.

Mi dobro poznamo brata Žlembergerja, kateremu gospoda okoli